

Kolmasosalla kotitalouksista vaikeuksia selvitä taloutensa kanssa

9.10.2020 – Blogi

KIRJOITTAJA

Anu Rajjas

Talousoasaamisen neuvonantaja

Talousoasaamisen tutkimuksen grand lady, professori Annamaria Lusardi (the George Washington University School of Business) piti 30.9. European Banking Authorityn virtuaalitapahtumassa "Digital financial education and literacy in the Covid-19 context" mielenkiintoisen esityksen eurooppalaisten kotitalouksien taloudellisesta haavoittuvuudesta koronapandemian aikana. Esitykseen sisältyi kiinnostavaa tietoa myös Suomesta.

Lusardi kertoi heti esityksensä alussa, että vain kolmasosa ihmisistä hallitsee henkilökohtaisen taloutensa perusasiat ja väitti tämän pätevän kaikissa maissa. Sama osuus ihmisiä on tietoisia riskeistä. Kolmanneksen osuus pätee Lusardin mukaan myös globaalisti eli kolmasosalla maailman ihmisistä on talousasioissa perustason osaaminen. Globaalissa tarkastelussa paras talousoasaaminen on kansalaisilla monissa Euroopan maissa, mukaan lukien Suomi. Hyvää osaamista löytyy myös Yhdysvalloista ja Kanadasta sekä Australiasta ja Uudessa-Seelannista. Parhaiten maailmanlaajuisesti tiedetään inflaation ja koron käsitteet, kun taas riskin hajauttaminen hallitaan heikoimmin.

Lusardi esitti EU:n Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC) tietoja vuodelta 2018 kotitalouksien vaikeuksista selviytyä yllättävistä menoista. Suomessa näiden kotitalouksien osuus on vajaa 30 prosenttia, ja osuus EU27-maissa keskimäärin reilu 30 prosenttia. Tämä ongelma koskettaa siis kolmasosaa kotitalouksista. Onko näillä kahdella asialla olemassa jokin yhteys? Lisääkö heikko talousoasaaminen todennäköisyyttä joutua ongelmiin taloudenhallinnan kanssa? Mielenkiintoista olisi nyt tietää, kuinka suurelle osalle kotitalouksista ja minkälaisille kotitalouksille tämä tilanne on realisoitunut koronapandemiassa. Kuinka hyvin kotitaloudet ovat ylipäättään varautuneet taloudellisiin shokkeihin? Lusardi väitti, että ihmiset, joilla on hyvät taloustaidot, on myös enemmän keinoja suojautua yllättävissä tilanteissa. Heillä on usein vakuutuksia, taloudellisia puskureita ja budjetointitaitoa.

Demertzin, Domínguez-Jiménezin ja Lusardin tekemässä vertailussa taloudellisessa haavoittuvuudessa EU-maiden välillä suomalaisten tilanne näyttää varsin hyvältä, mutta muutamat seikat meilläkin lisäävät kotitalouksien riskiä joutua ongelmiin yllättävissä taloudellisissa kriiseissä. Ensinnäkin suomalaisten säästämisessä pahan päivän varalle

olisi parantamisen varaa ja velkaantumisen suhteen liian monen talous on viritetty liian tiukalle.

Koronapandemia toi käytännössä esille, että periaatteessa kuka tahansa voi joutua kärsimään taloudellisesta kriisistä ja siksi jokaisen pitäisi varautua äkillisiin tulonmenetyksiin. Lyhyen aikavälin taloudellista varautumista ei kenties ole riittävästi korostettu eikä esimerkiksi sitä varten räätälöityjä finanssituotteita ole markkinoille kehitetty.

OECD/INFE (International Network on Financial Education) kartoitti syksyllä 2020 jäsenmaitensa koronapandemian seurauksena toteuttamia talousosaamisen politiikka- ja käytännön toimia. Toivottavasti saamme lukea tämän kartoituksen tuloksia vielä tämän vuoden aikana. Monet maat olivat tehneet kansalaisille kyselyjä pandemian vaikutuksista heidän talouteensa. Suomessa kuluttajakyselyn koronakriisin vaikutuksista kotitalouksiin teki Kilpailu- ja kuluttajavirasto jo keväällä 2020. Myös DigiConsumers -tutkimushanke [selvitti](#) koronarajoitusten vaikutusta kuluttajien käyttäytymiseen sekä rajoitusten vaikutusta taloudelliseen tilanteeseen ja koettuun hyvinvointiin. Monissa maissa kansalaisille on viestitty tehostetusti verkossa siitä, miten talousongelmia voi selvittää.. Eniten käsitellyt aiheet sivustoilla ovat taloudenhallinta, tulojen ja menojen tasapainottaminen, huijausten tunnistaminen ja niiltä suojautuminen, digitaaliset finanssipalvelut sekä varautuminen taloudellisiin puskureihin. Erityistilanne on aikaansaanut digiloikan: niin materiaalityönto kuin tilaisuuksien järjestäminen on viety verkkoon nopealla aikataululla, niin meillä Suomessakin. Hollannissa, jossa alkoi viime vuonna jo kolmas talousosaamisen strategiakausi, viilataan strategiaa koronan vaikutuksesta.

Taloudellisen selviytymiskyvyn kehittämisen tulee olla yksi olennainen osa talousosaamisen edistämistä. Meidän täytyy myös pystyä tunnistamaan tuo kaksi kolmasosaa väestöstä, jotka tarvitsevat tukea taloudenhallintaan. Niin arjen talousasioita kuin taloudellista varautumista tulee viedä laajasti ihmisten ilmoille paikkoihin ja tilaisuuksiin, joissa raha-asiat on luontevaa ottaa esille. Talousosaaminen on nähtävä jokaisen kansalaisten perustaitona, jonka avulla voidaan valmistautua paremmin tulevaisuuteen, talouden suuriin ja pieniin iskuihin sekä parantaa kaikkien kansalaisten taloudellisia mahdollisuuksia.

Avainsanat

[korona](#), [koronapandemia](#), [taloudellinen selviytyminen](#), [talousosaaminen](#), [talousosaamishanke](#)